

SVĚTLO

45. ČÍSLO / XI. ROČNÍK

8 Kč (12 Sk)

9. LISTOPADU 2003

Z obsahu:

»Ty jsi Kristus, Syn Boha živého« (Mt 16,16)

Katecheze Jana Pavla II.
při generální audienci
22. října 2003
- strana 2 -

Kdo to byl František
Jägerstätter

Gisela Lösch
- strana 4 -

Milujte své nepřátele!

Jaroslav Debeř
- strana 7 -

Boží slovo
je plné života...

Tomáš Müller
- strana 8 -

Uzdravení skrze svátost
pomazání nemocných

- strana 10 -

Apoštolský list
„Pastores gregis“

z 16. 10. 2003
- strana 11 -

Kníže pokoje

Komentář Paula Baddeho
k jubileu papeže
Jana Pavla II.
- strana 12 -

Bašta Pána Boha (43)

Vilém Hünermann
- strana 14 -

„Děkuji za modlitby a blahopřání k stříbrnému jubileu!“

Jan Pavel II.

»Ty jsi Kristus, Syn Boha živého« (Mt 16,16)

Kolikrát jsem opakoval tato slova v těchto dvaceti pěti letech pontifikátu! Pronášel jsem je v hlavních světových jazycích v tolika částech země. Skutečně, Petrův náměstek nesmí nikdy zapomenout na dialog, který se rozvinul mezi Mistrem a apoštolem: „Ty jsi Kristus...“, „Ty jsi Petr...“

Ale tomuto „Ty“ předcházelo „vy“: *A za koho mě pokládáte vy?* (Mt 16,15) Tato Ježíšova otázka je adresována skupině učedníků a Šimon odpovídá jménem všech. První služba, kterou Petr a jeho nástupci poskytují společenství věřících, je právě toto: vyznávat víru v Krista, Syna Boha živého.

Ty jsi Kristus, Syn Boha živého! Dnešní den obnovujeme toto vyznání víry apoštola Petra v této bazilice, která nese jeho jméno. Do této baziliky biskupové Říma, kteří po sobě následují v průběhu staletí, svolávají věřící Města a světa a utvrzují je v pravdě a jednotě víry. Ale současně, jak to vyjadřuje naproti stojící Berniniho kolonáda, otevírá Církev svou náruč k celému lidstvu, aby tak naznačila, že je poslána, aby hlásala dobrou novinu všem lidem bez výjimky.

Jednota a otevřenost, společenství a misie: toto je dech Církve. To je zvláště dvojí dimenze petrské služby: služba jednotě a misijní úkol. Biskup Říma má potěšení, že se může podílet o tuto službu s dalšími nástupci apoštolů sdruženými v jediném biskupském kolegiu.

Podle staré tradice využívá Petrův nástupce zvláštním způsobem spolupráce s kardinály. V jejich kolegiu se odráží univerzalita Církve, jediného Božího lidu zakořeněného v mnohosti národů (srov. *Lumen gentium* 13).

Při této příležitosti velice rád vyjadřuji, drazí a ctihodní bratři kardinálové, svou vděčnost za platnou službu, kterou mi zajiš-

tujete. Zvláštním způsobem pak bych chtěl pozdravit nové členy kardinálského kolegia. Prsten, který vám brzy předám, ctihodní bratři, je symbolem obnove-

ného pouta, které vás těsně svazuje s Církví a s papežem, její viditelnou hlavou.

Vyslechněme znovu slova žalmu, která před chvíli zazněla: *Velebte se mnou Hospo-*

dina, oslavujme spolu jeho jméno (Ž 33,4).

Je to výzva k radosti a k chvále, která se v soustředných kružích šíří k vám, drazí kardiná-

lové, patriarchové, biskupové, kněží, řeholníci, řeholnice a věřící laici. Zahrnuje také vás, všechny lidi dobré vůle, kteří se se sympatií díváte na Kristovu Církev. Všem a jednomu každé-

mu opakuji: oslavujte se mnou jméno Hospodina, protože je Otcem lásky a milosrdenství. Pro toto Jméno, ctihodní bratři kardinálové, jsme povoláni vydávat své svědectví až k prolití krve.

Kdyby se přesto měl nenadále dostavit strach a ztráta odvahy, ať nás posiluje slib božského Mistra: *Na světě budete mít soužení, ale důvěřujte, já jsem přemohl svět* (Jan 16,33)!

Ježíš předpověděl jasně, že pronásledování apoštolů a jejich nástupců se nestane mimořádnou skutečností (srov. Mt 10,16-18). Připomnělo nám to také první čtení, které nám představuje Petrovo uvěznění a zázračné osvobození.

Kniha Skutků apoštolů zdůrazňuje, že zatímco Petr byl ve vězení, *církevní obec se za něho bez ustání modlila* (Sk 12,5). Jak velkou odvalu vlévá podpora jednomyslné modlitby křesťanského lidu! I já jsem mohl zakusit tuto posilu.

Drazí, v tom je naše síla. A to je také jeden z důvodů, proč jsem chtěl, aby dvacátý pátý rok mého pontifikátu byl věnován svatému růženci: abych zdůraznil primát modlitby a zvláště modlitby rozjímavé, vykonávané s jednotě s Marií, Matkou Církve.

Přítomnost Panny Marie, když po ní toužíme, vzýváme ji a nasloucháme jí, nám pomáhá prožít také tuto slavnost jako okamžik, ve kterém se Církev obnovuje v setkání s Kristem a v síle Ducha Svatého.

Přimkněme se ke Kristu, živé skále! – řekl nám Petr ve druhém čtení (srov. 1 Petr 2,4-9). Vraťme se od něho, od Krista, abychom všem hlásali divy jeho lásky. Beze strachu a bez váhání, protože on nás ujišťuje: *Mějte důvěru, já jsem přemohl svět!*

Ano, Pane, důvěřujeme Ti a s Tebou budeme pokračovat na své cestě ve službě Církvi a lidstvu.

Bolletino Vaticano
22. října 2003

EDITORIAL

Každý z lidí žije ve svém vlastním světě. To, co nás obklopuje a co vnímáme a poznáváme, existuje sice nezávisle na nás, ale způsob, jakým to hodnotíme a ukládáme do svého vědomí a své zkušenosti, závisí zcela na nás, na bohatosti našich pojmů a zkušeností, na našich aspiracích, na našem vnitřním založení a míře naší otevřenosti. Mohli bychom si tu připomenout ony bajky, jak vnímá svět slon, myš či moucha.

Každému z nás se stává, že se setká s novým výrazným jevem nebo fenoménem, který nemůže přejít bez povšimnutí, ale pro který nenachází ve svém vnitřním slovníku či pojmosloví odpovídající položku. Co si má počít? Buďto si přizná, že jeho pojmový arsenál potřebuje rozšíření nebo obohacení, anebo se pokusí ochudit a degradovat o-

vý fenomén do té míry, aby se mu vešel do jeho dosavadních představ. Nelze se vůbec divit, když člověk, který je připraven zcela samozřejmě převléknout kabát, kdykoliv se to jeví výhodné, nedokáže vůbec pochopit a tím méně zhodnotit, jak někdo může za své osobní přesvědčení dokonce položit svůj vlastní život.

V souvislosti se zaslouženou oslavou, jaké se v půli října dostalo tak jedinečné osobnosti, jakou je matka Tereza z Kalkaty, objevily se v některých médiích pořady a články, které tuto novou blahoslavenou neuvěřitelně hanobí způsobem svědčícím buďto o neznalosti hraničící se zaslíbeností, nebo o záměrném projevu zlé vůle. Jak se v tomto případě zachovat? Má to vůbec smysl a význam na takové neomalenosti reagovat?

Pokračování na str. 13

Dům modlitby

Zamyšlení nad liturgickými texty
dnešního svátku

**Udělal si z provázků bič a vyhnal
všechny z chrámu**

Výroční den posvěcení chrámu je dnem oprávněné radosti. Připomínáme si slavnou událost, při které Bůh již před dávným časem přijal se zalíbením posvátné prostory jako vznešené vyvolené místo, které mu lidé nabídli a zasvětili, a učinil si v nich svůj příbytek, aby se zde zvláštním způsobem setkával se svými dětmi. Využij této oslavy nejen k tomu, abys děkoval Otci za tak veliký dar, ale také k tomu, abys prohloubil své poznání a jasněji si uvědomil důstojnost a nedocenitelný význam Božího stánku mezi lidmi.

Příležitost ti k tomu dává sám Pán, když tě zve, abys ho doprovodil při jeho výroční pouti do jeruzalémského chrámu. Přichází sem každoročně již od dětství, aby se účastnil velikonoční slavnosti, a dnes poprvé stoupá ke svatému městu s družinou svých učedníků.

Ale hned u vstupu do posvátného nádvoří se před přichozími otevírá podivná podívaná. To, co se zde děje, ani v nejmenším nenavozuje důstojnou a nábožnou atmosféru modlitby a klanění. Místo v Božím domě se poutníci ocitají na dobytčím trhu, kde mezi rykem zvířat a křikem prodavačů se uhnízдила a zdomácněla bezbožná lidská chamtivost. Tito chytráci místo aby s úctou sloužili Bohu, využívají Boha i jeho ctitele a usadili se v Božím domě jen proto, aby si naplnili své měšce. Smutné je, že všichni poutníci, kteří přicházejí do chrámu, aby vzdali chválu Bohu, dokonce i ti, kteří jsou povoláni, aby zde vykonávali posvátnou službu, přivykli už tomuto zlořádu, jako by sem samozřejmě patřil, a tak přispívají k jeho upevnění. Sobecké osobní zájmy, které odsouvají Nejvyššího na druhé místo a ještě si z něho dělají zdroj svého hmotného zisku, jsou hrubou urážkou Boha a znesvěcením jeho svatého chrámu. *Zneuctí-li někdo Boží chrám, toho zničí Bůh.*

Nediv se proto, že Pán při tomto pohledu vzplanul tak velkým, ale spravedlivým rozhořčením. Když jde o čest a slávu jeho nejsvětějšího Otce, i milosrdný Ježíš se stává neúprosný. Zapamatuj si dobře jeho rozhněvanou tvář, abys nikdy nepodlehł pokušení konejšit se klamnou nadějí, že ti postačí spoléhat se na jeho shovívavost. Jestliže míra sobecké bezbožnosti a zaslepenost svědomí překročí svou mez, *horlivost pro Otcův dům* a jeho čest mu vtiskne do ruky důtku, aby neúprosně očistil to, co má zůstat svaté. Jestli-

že ti zatím jeho reakce připadá nepřiměřená, snaž se pochopit jeho důvody. Až skončí s očistou chrámu, můžeš se na něho obrátit, aby ti vyložil, co ho přimělo k takové nesmlouvavé rozhodnosti.

Můj dům je domem modlitby. Jediný prospěch a užitek, který máš v chrámě vyhledávat, je velká milost ze setkání s Bohem. To je něco tak velkého a posvátného, že všechno ostatní musí zcela zblednout a ustoupit stranou. Co může být pro tebe vznešenějšího a většího než nezasloužený dar zvláštní osobní přítomnosti nebeského Otce, který se k tobě sklání, aby s tebou rozmlouval tváří v tvář? Není zapotřebí veškeré rozhodnosti, aby bylo odstraněno všechno, co narušuje či dokonce znesvěcuje setkání člověka s Bohem? Z Ježíšova rozhořčení promlouvá ve skutečnosti nejen jeho synovská úcta a láska k Otci, ale stejně tak z ní poznáváš i jeho lásku k lidem, kteří tak propadli své hmotné zaslepenosti, že potřebují důrazně připomenout, čeho se dopouštějí a jak nekonečný je dar a milosti, o které pro svou pýchu a neúctu k Otci připravují také sami sebe.

Ale Pánova lekce jde ještě dále. Podnět k tomu mu dává zaslepenost židů, kteří místo aby se radovali z očistěného chrámu, cítí se Ježíšovým počínáním dokonce poškozeni a dotčeni. Jeho odpověď ti přibližuje veliké tajemství. Pánovi jde o víc než jen o očistu a posvěcení kamenného chrámu. Neméně mu záleží na živém *chrámu tvého těla*. Co to znamená?

Až ho zášť těch, kteří nyní pokrytecky žádají od něho *znamení*, odsoudí a usmrtí jeho tělo, znamená to podle Ježíšových slov, že *zboří jeho chrám*. Když o něm takto mluví, chce ti zdůraznit, že lidské tělo, které i on sám přijal při svém vtělení, má obdobnou posvátnou důstojnost jako posvěcený chrám: i ono slouží Bohu za příbytek. *Nevíte, že jste chrám Boží a že Duch Boží přebývá ve vás? Chrám Boží je svatý, a to jste vy.*

Kdykoliv tedy vstupuješ do Božího chrámu, zpytuj nejdříve pečlivě své svědomí, zda se *chrám tvého těla* a srdce také nezměnil v nedůstojné tržiště, kde se se samozřejmostí zabydčila sobecká chamtivost, nezřízená tělesnost a pyšná marnivost a vytlačují tak Boha z místa, které si stvořil a posvětil ke svému přebývání. Co tedy učiníš? Vyčisti důkladně svůj *chrám* se stejnou horlivostí, jak to učinil Ježíš, abys ho pak podobně jako on mohl nabídnout Otci jakožto čistou oběť ke *zboření*. Nelekej se toho. *Jsmo Boží spolupracovníci.* Vždyť on sám ho pak silou svého Ducha *znovu postaví*, aby i v tobě byl Otec navěky oslavován.

Bratr Amadeus

Liturgická čtení

1. čtení – Ez 47,1–2.8–9.12

Anděl mě zavedl zpět ke vchodu do chrámu, a hle, pod chrámovým prahem prýštila voda směrem na východ – na východ totiž bylo chrámové průčelí – voda stékala pod pravou chrámovou stranou na jih od oltáře. Pak mě vyvedl severní branou a vedl mě venku k vnější bráně směřující na východ, a hle, voda vytékala z jižní strany. Řekl mi: „Tato voda, které vytéká do východní krajiny, stéká do pouště a končí v moři ve slaných vodách a jeho voda je tím uzdravena. Kamkoli se řeka dostane, oživnou všichni živočichové, kteří se v ní hemží; velmi mnoho ryb bude tam, kam se dostane tato voda, a vše se uzdraví. Nad řekou pak, na jejím břehu z obojí strany vzroste všeliké ovocné stromoví, neopadne jeho listí, nepřestane jeho ovoce; každý měsíc ponese čerstvé plody, neboť jeho voda bude vytékat ze svatyně: jeho ovoce bude pokrmem, lékem jeho listí.“

2. čtení – 1 Kor 3,9b–11.16–17

Bratři! Vy jste Boží stavba. Podle míry Boží milosti, která mi byla dána, já jsem jako zkušený stavitel položil základy, dále na tom staví už jiný. Každý však ať se dobře dívá, jak na tom dále staví. Neboť nikdo nemůže položit základ jiný nežli ten, který je už položen – a ten základ je Ježíš Kristus. Nevíte, že jste Boží chrám a že ve vás bydlí Boží Duch? Kdo by Boží chrám ničil, toho zničí Bůh. Neboť Boží chrám je svatý, a vy jste ten chrám.

Evangelium – Jan 2,13–22

Byly blízko židovské velikonoce a Ježíš se vydal na cestu do Jeruzaléma. V chrámu zastihl prodavače dobytka, ovcí a holubů i penězoměnce, jak sedí za stoly. Udělal si z provázků bič a všechny z chrámu vyhnal, i s ovceci a dobytkem, směnárníkům rozsypal mince, stoly zpřevracel a prodavačům holubů řekl: „Odneste to! Nedělejte z domu mého Otce tržiště!“ Jeho učedníci si vzpomněli, že je psáno: „Strávila mě horlivost pro tvůj dům.“ Židé mu řekli: „Jakým znamením nám prokážeš, že to můžeš činit?“ Ježíš jim odpověděl: „Zbořte tento chrám, a ve třech dnech jej postavím.“ Tu řekli Židé: „Čtyřicet šest let byl tento chrám budován, a ty jej postavíš ve třech dnech?“ On však mluvil o chrámu svého těla. Když pak byl vzkříšen z mrtvých, rozpomenuli se jeho učedníci, že to říkal; a uvěřili Písmu i slovu, které Ježíš pověděl.

Kdo to byl František Jägerstätter

„Lépe mít v poutech ruce než vůli“

„*Bůh někdy zcela zřejmě ukazuje sílu, jakou propůjčuje lidem, kteří ho milují a nedávají pozemskému přednost před věčným. Ani vězení, ani pouta, ani smrt nejsou s to oddělit člověka od Boží lásky a oloupit ho o jeho vůli. Boží moc je neporazitelná.*“

Tyto řádky napsal sedlák z rakouského Innviertelu František Jägerstätter v roce 1943 krátce před svou popravou v Berlíně. Nic ho nemohlo odvrátit od jeho přesvědčení, že věřící katolíci nesmí bojovat se zbraní v ruce za nacistické Německo, neboť je nemožné být současně katolíkem a národní socialista.

Hledání

František Jägerstätter se narodil 20. května 1907 jako nemanželské dítě jednomu selskému děvčeti v hornorakouské zemědělské oblasti v Innviertelu. Protože matka si musela na své živobytí vydělávat na selském dvoře, vyrůstal malý František u své babičky v těch nejnepříhodnějších poměrech.

Když mu bylo 10 let, vdala se jeho matka za sedláka Jindřicha Jägerstättera, který Františka adoptoval. Manželství zůstalo bezdětné, a tak František zdědil statek. Na dvoře adoptivního otce přitahoval Františka hlavně dědeček, který vlastnil mnoho duchovních knih a dokonce pravidelně odebíral noviny, což tehdy vůbec nebylo běžné. František rád četl, mezi jiným životopisy svatých a katechismus. *Kdo nečte, nemůže se tak snadno postavit na vlastní nohy a stane se snadno míčem, se kterým si pohrávají druzí.*

Roku 1927 opustil František domovský statek. Nejdříve pracuje na jednom statku v Bavorsku, pak tři roky jako horník ve Štýrsku. Sám přesně neví, co hledá. Krátkodobě se dá strhnout socialistickým dělnickým hnutím a opouští víru svého dětství. Ale brzy opět začne s „chozením do kostela“, protože po mnohém uvažování dospěje k závěru, že *pokoj a láska*

jsou důležitá dobra, která bez víry v Boha nejde udržet.

Když jeho adoptivní otec onemocní, vrátí se domů, aby pomáhal rodičům. Jako první ve vsi si koupí motorku. Sousedé často vídají dobře vypadající

František Jägerstätter

cího mladého muže, jak se projíždí krajinou na motorce. Stane se otcem nemanželské dcery. Po celý život s ní zůstává v kontaktu a stará se o ni.

František a Františka

„*Neuměl jsem si představit, jak krásné může být oženit se.*“

Svatba Františka a Františky znamená obrat v jeho životě. V manželství s Františkou nachází naplnění života a štěstí, které hledal. Svým způsobem zůstal všude tak trochu cizincem: cizincem u své babičky, cizincem u svých kamarádů na dole, cizincem i v domě adoptivního otce. Svůj vlastní domov najde teprve u Františky.

Když se oba poznali v blízkém hostinci, kde Františka pracovala, první otázka budoucí manželky zněla, co dělá v neděli dopoledne. František ihned odpoví, že chodí do kostela, což Františku uklidní. Po krátkém období zasnoubení

uzavrou sňatek na Zelený čtvrtek 1936 a ihned odjedou na svatební cestu do Říma. Neobyčejný návrh odjet do Říma napadl Františka, novomanželka je nadšena. Když byla novomanželům ve vlaku i přes předběžnou rezervaci vykázána oddělaná místa, pohrozí František průvodčímu, že ho zmlátí, jestliže nebude sedět vedle své choťi. Měl úspěch. V Římě navštívili svatá místa a účastnili se papežské audience.

Spravovali spolu statek, což byla těžká práce. Ale nikdy nezanedbali společnou četbu Písma svatého a modlitbu. Prostřednictvím své ženy objevuje František modlitbu a stále více lásku k Písmu svatému. Se svými třemi dcerami, které se narodily mezi léty 1937 a 1940 stráví mnoho času a vozí je v kočárku po vsi, což bylo na tu dobu velmi neobvyklé.

Sen

„*Vyskoč dřívě, než vlak dojede do konečné stanice, i kdyby tě to mělo stát život.*“

V roce 1938 měl František sen:

Jednou jsem ležel téměř do půlnoci na lůžku a nemohl jsem

Díky své manželce Františce objevil František Jägerstätter krásu a důležitost modlitby a četby Písma svatého

usnout, ale pak jsem upadl do spánku. Najednou jsem viděl krásný vlak, který jel kolem jedné hory. Kromě dospělých proudily k vlaku i děti a nebyly k zadržení. Těch, kteří nechtěli nastoupit, bylo kolem mě velmi málo. Najednou mi řekl nějaký hlas: »Ten vlak jede do pekla.« Hned nato mě vzal někdo za ruku. »Teď půjdeme do očištky,« řekl mi stejný hlas. Utrpení, které jsem viděl a pocítil, bylo strašné. Kdyby mi ten hlas nebyl řekl, že je to očištky, byl bych přesvědčen o tom, že se nacházíme v pekle.

Nejdříve byl tento vlak pro mě hádankou, ale čím déle to trvalo, tím více se mi vlak odhaloval. Nyní mi to připadá tak, že tento vlak byl propukající národní socialismus se vším svým různým členěním.

Jako první ve vsi si František pořídil motorku

Proti proudu

„Uchvátil nás velký proud, ve kterém musíme my katolíci plavat a bojovat... Abychom se šťastně dostali na druhý břeh, nezbyvá nic jiného, než plavat proti proudu.“

Roku 1938 vstoupily německé oddíly do Rakouska. (*) Krátce po vstupu byl František, který byl ve své obci velice vážený, požádán, aby přijal místo starosty. Odmítne. Jeho žena s údivem vypravuje, že jiní muži nemohli pochopit, že nacismus je neslučitelný s křesťanskou vírou. Lidového hlasování o Anschlusu se zpočátku nechtěl vůbec zúčastnit. *To přece není žádná volba, když tanky jsou už zde.* Když ho přesto přemluví, aby šel k volbám, hlasuje „NE“. Byl to jediný odmítavý hlas v obci, ale volební komise ho zatajila.

František odmítá jakýkoliv kontakt s NSDAP. Nepřijímá ani státní dětské přídatky, které nutně potřebuje pro svou rodinu. Vyhýbá se všem hostincům, protože tam se všude vedou politické debaty, a to by jej přimělo, aby vyjádřil svůj negativní postoj k národnímu socialismu. Pro Františka je však zcela jasné, že je třeba se rozhodnout, zda chce být člověk národní socialista, nebo katolík.

R. 1940 je František poprvé povolán do německé armády. Během své služby v rakouské jednotce prochází školením řidičů. Zraje v něm rozhodnutí, že nebude bojovat za Hitlera a NSDAP. V té době si mohl o NSDAP udělat jasný obraz.

Kdykoliv jen může, jde mladý voják do kostela, i když mu to následně přivodí šikanu. *Mnoho z našich vojáků jsou v tom směru chudáci, snad by i šli do kostela, ale zdržuje je zlý strach před lidmi.*

František v této těžké době pociťuje, že potřebuje podporu své domovské obce. Když se seznámí s Třetím řádem sv. Františka, stane se jeho členem.

Při lidového hlasování o Anschlusu byl František jediný, kdo hlasoval „NE“

V prosinci 1940 je spolu s jedním kamarádem oblečen do oděvu Třetího řádu.

...Včera na svátek Neposkvrněného početí jsem mohl prožít nedělní velké milosti, v krásně vyzdobeném františkánském kostele byli slavnostní formou přijati do Třetího řádu dva vojáci. Milá ženo, mezi těmi dvěma jsem byl i já.

V dubnu 1941 si ho domovská obec vyžádá jako nepostradatelného a může se vrátit ke své rodině. Protože chodí denně na mši svatou, prosí ho farář, aby přijal místo kostelníka. František mu rád vyhoví, i když ví, že to může urychlit jeho opětovné povolání k armádě.

František během své první služby v rakouské jednotce

Osamělý boj

„Kdo to může sloučit, být současně vojákem Kristovým a vojákem pro národní socialismus? Bojovat současně za vítězství Krista a za nacistické ideje a jejich konečné vítězství?“

Léta 1941 a 1942 jsou pro Františka a Františku zastíněna každodenními obavami z nového povolání k vojsku. František bojuje o rozhodnutí. Mnoho se modlí a posti a ještě více času stráví nad Písmem svatým. V Božím slovu hledá světlo pro své rozhodnutí. Denní svaté přijímání je mu posilou a útěchou.

Své myšlenky a úvahy o vojenské službě zapsal pečlivě na 50 stránkách: *Může být něco horšího, než když se navzájem vraždí lidé, kteří brání svou vlast, jen aby dopomohli protináboženské síle k vítězství..., aby založili bezbožeckou světovou říši?*

Chování svých současníků přirovnává ke zradě na Zelený čtvrtek:

Zelený čtvrtek 10. dubna 1938 byl pro nás Rakušany nejnešťastnější (den lidového hlasování). Tehdy se i rakouská církev nechala zajmout. Dokud místo ANO, které řeklo i mnoho katolíků, nebude řečeno silně NE, není pro nás ani žádný Vel-

ký pátek. Ale jak dosáhnout tohoto NE? Pomůže to vůbec, když ho současně nevysloví mnoho z nás? Ale ano, pro každého jednotlivce to má svou cenu, když vysvobodí svou duši z nebezpečí, když je připraven pro Krista a jeho víru vzít na sebe každou oběť... Kristus musel nejdříve zemřít, aby mohl vstát z mrtvých.

František hledá pokyn pro své rozhodnutí i u církevní vrchnosti. Ale se svým úmyslem odmítnout službu v ozbrojených silách naráží na nepochopení a odmítání.

František Jägerstätter

Argumentují mu, že jako občan a soukromá osoba není odpovědný za činy vrchnosti, je to povinnost jeho poslušnosti, přijmout povolání k vojsku. Poukazuje mu dokonce na 4. Boží přikázání a říkají, že by se prohrěšil proti své rodině, kdyby vystavil svůj život nebezpečí kvůli odmítnutí vojenské služby. František zajde až k biskupovi do Lince, aby získal jasno. Když se vrátí od biskupa, je zdrcený: *Oni nedůvěřují sami sobě, člověk musí jednat na vlastní pěst,* sděluje Františce.

Nikde nenašel podporu pro své rozhodnutí. Tíže odpovědnosti na něho těžce doléhá. Jednoho dne napadne Františka, že její muž už několik dní s ní nebyl u svatého přijímání. Když se zeptá na důvod, doví se, že František měl rozhovor s farářem a ten ho kvůli odmítnutí vojenské služby označil za sebevraha.

Tuto fotografii s textem „Milý tatínku, přijď brzy!“ poslali Františkovi do vězení jeho dcery

František nemá odvahu přistoupit ke svatému přijímání. Františka svému muži pomůže: *Vymluvila jsem mu to a další den jsme se opět spolu těšili ze svatého přijímání. Když se od něho odvrátí přátelé, příbuzní a sousedé, Františka je jediná, která drží s ním. Kdybych nestála za ním, neměl by už nikoho.*

V největší tísní najde František pokoj a svobodu, kterou mu již nikdo nevezme: *Nebude bojovat za národní socialismus, nýbrž za vítězství Krista.*

Ve vězení

Chtěl jsem, abych vás mohli ušetřit utrpení, které musíte snášet kvůli mně. Ale vy víte, co řekl Kristus: „Kdo miluje otce, matku, manželku a děti více než mne, není mne hoden.“

Dne 23. února 1943 obdrží František povolávací rozkaz. Když podepisuje potvrzení o přijetí, řekne: *Nyní jsem podepsal svůj rozsudek smrti. Když odmítne službu ve zbraní, je ihned za rozvracení armády vsazen do vězení v Linci. Během mnoha výslechů se ho snaží vyslychající přesvědčit, aby odvolal své rozhodnutí. Chtěli mě nachytat různými triky, aby ze mne udělali vojáka. Nebylo to lehké, setrvat u svého rozhodnutí. Ale František je rozhodnut, že ani žádnou lži se nepokusí zachránit svůj život. Důvěřuji Bohu, kdyby bylo něco jiného lepší, dá mi jistě vnuknutí.*

I Františka se odevzdává Boží vůli. Stále jsem měla naději, že se snad během cesty rozhodneš jinak. Protože jsi mě objal s takovým strachem a já ti nemohu pomoci. Budu prosit dobrou Matku Boží, aby tě znovu přivedla domů, jestli je to Boží vůle.

František Jägerstätter prohlásí, že je ochoten pracovat u sanitní služby, protože to je jediný způsob, jak udělat něco dobrého a prakticky prokázat bliženskou lásku, a v tom mi mé svědomí nebrání. Nicméně soud na to není ochoten přistoupit.

První týdny ve vězení jsou pro Františka nejtěžší. Cítí pokušení zkrátit sám bolestné čekání na smrt, prožívá hluboké pochybnosti víry. V těchto hodinách myslí na Františku a všechno krásné, co s ní mohl prožít.

Farní kostel sv. Radegunda

Když se dívám zpět a přemýšlím o všem štěstí a milostech, kterých se nám během těch sedmi let dostalo, které mnohdy hraničily se zázrakem, a někdo mi řekl, že žádný Bůh není anebo že nás nemiluje, a já bych mu uvěřil, nevím, co by se mnou bylo.

Svědék pravdy

Kdyby mi Bůh neudělil milost a sílu, abych pro svou víru třeba zemřel, je-li to zapotřebí, udělal bych asi totéž, co dělá ten velký počet lidí. Bůh může dát každému tolik milostí, kolik chce.

Soud v Linci postupuje případ říšskému soudu v Berlíně. Případ Jägerstätter je klasifikován jako těžký případ rozvracení armády. Ještě jednou dostane František před říšským soudem možnost, aby odvolal své rozhodnutí. On však trvá pevně na svém.

Jeho poslední zápis začíná slovy: *I když píšu spoutanýma rukama, je to stále lepší, než kdybych měl spoutanou vůli. Františka píše: I nyní ještě ke mně přijde Ježíš ve svatém přijímání, aby mě posílil na cestu do věčnosti... Budu prosit dobrého Boha, když budu moci brzy přijít do nebe, aby pro vás pro všechny připravil místočko. Často jsem v posledních týdnech prosil nebeskou Matku, je-li to vůle Boží, abych brzy zemřel, abych byl v nebi již na svátek Nanebevzetí Panny Marie.*

Dne 9. srpna 1943 v 16 hodin, několik dní před svátkem Nanebevzetí Panny Marie je František v Brandenburgu stát.

Je to až k závratí, když myslíme na nebeské radosti. Jsme už tak šťastní, když zde na světě prožijeme nějakou malou radost. Čím jsou tyto krátké radosti tohoto světa proti těm, které nám slíbil Ježíš ve svém království. Žád-

Hrob Františka Jägerstättera

né oko nevidělo, žádné ucho neslyšelo, do lidského srdce nikdy nevstoupilo, co Bůh připravil těm, kteří ho milují.

... o šedesát let později – 9. srpna 2003

Malý kostel sv. Radegunda byl tak plný, že mnoho lidí muselo stát venku. Kněží s kardinálem Schönbornem v čele bylo tolik, že to překračovalo možnosti malého oltářního prostoru.

Seděla jsem se svým mužem namačkaná v lavici. V první řadě seděla vdova po Františkovi Jägerstätterovi, který zemřel právě před šedesáti lety.

Úkradkem se můj zrak stácel během bohoslužby stále k Františce Jägerstätterové. Na mysl mi přicházelo všechno, co jsem věděla o jejím životě: šťastná léta manželství, „Dobře jsme si rozuměli“, svoboda, kterou nechala svému muži, aby šel za hlasem svého svědomí, trpké rozloučení s Františkem..., pak sama se

Milujte své nepřátele!

Milujte své nepřátele (dobře číňte těm, kdo vás nenávidí), modlete se za ty, kteří vás pronásledují (a pomlouvají). Tak budete dětmi svého nebeského Otce, jenž velí svému slunci vycházeti na dobré i zlé a dešť sesílá na spravedlivé i nespravedlivé. (Mt 5,44-45)

Milujte své nepřátele, prokazujte dobro těm, kdo vás nenávidí; žehnejte těm, kdo vás proklínají, a modlete se za ty, kdo vám ubližují! Tomu, kdo tě udeří do tváře, nastav i druhou; kdo ti bere plášť, tomu neodpírej ani šaty. Prosí-li tě někdo, dej mu, a od toho, jenž bere, co je tvé, nežádej nic nazpět! Jak chcete, aby lidé činili vám, číňte vy jim! (Lk 6,27-31)

třemi dětmi na statku uprostřed nepochopení a osočování... Po válce nejdříve ani nedostávala podporu jako jiné vdovy a pozůstali. (Úřady si nebyly jisty, zda její manžel byl vůbec válečná oběť...) František dlouho platil za „náboženského blázna“...

Dlouhá křížová cesta, pomyslela jsem si.

Po svätém přijímání Františka Jägerstätterová četla blahoslavenství z Matoušova evangelia. V chrámovém prostoru bylo hrobové ticho: Blahoslavení pokojní... Blahoslavení pronásledovaní pro spravedlnost... Bylo mi, jako bych ta známá slova slyšela poprvé.

A její tvář byla skutečně jasná, žádný nádech trpkosti nebo ztrápenosti. Ano, Františka Jägerstätterová vyzářovala jas a pokoj.

Po bohoslužbě následoval dlouhý průvod se svícemi ke hrobu mučedníka. Vdova kráčela první. Venku se mezitím setmělo, ale u hrobu bylo stále jasno. Věvec svíček zářil kolem dokola. A světlo ve tmách svítí a tma je nepojala...

Modlili jsme se u hrobu Františka Jägerstättera, a když jsme pozdě přijeli domů, byli jsme vděční, potěšení a posilnění ve víře v člověka.

Díky, Františku a Františko!

Christa

*Podle knihy Erny Putz:
Franz Jägerstätter ... besser die
Hände als der Wille gefesselt
A 4264 Grünbach 1977*

*Z Feuer und Licht 104/2003
přeložil -lš-*

(*) Poznámka: 10. dubna 1938 hlasovalo rakouské obyvatelstvo o Anschlussu k německé říši. Vídeňský arcibiskup kardinál Innitzer a rakouský episkopát vyzvali věřící, aby v „národní povinnosti“ řekli „ano“. Ojedinelí biskupové, jako Jan Maria Gfölnner z Lince byli jednoznačně proti.

Tak mluvil Ježíš (podle Matouše) těsně před tím, než naučil své apoštoly (a tím i nás) modlitbě, v níž můžeme nazývat – stejně jako on – Boha svým Otcem (Mt 6,9-13, Lk 11,2-4). Nejúžasnější modlitbě všech dob, modlitbě učící pokoře a lásce, odevzdanosti, prosbě o denní pozemský chléb a o odpuštění našich vin, podmíněné ovšem tím, že i my odpouštíme našim nepřítelům.

Tak nás modlitba Otčenáše učí rozumět příkazu lásky k nepřítelům. Chceme-li se upřímně a poctivě modlit Otče náš, nutně musíme milovat své nepřátele, ať jsou to nepřátelé osobní nebo kolektivní. Příkladem je nám sám Ježíš, Boží Syn, který ještě na kříži prosil: „Otče, odpušť jim, neboť nevědí, co činí.“ (Lk 23,34)

Naše upřímné odpuštění není ku prospěchu jenom nám, ale i našim nepřítelům.

V jednom si můžeme být jisti: pokud nebude naše chování, láska a odpuštění skutečně upřímné, z plna srdce, nepřítel každou faleš našeho srdce okamžitě pozná a spíše se ještě utvrdí ve svém nepřátelském postoji k nám.

Bude-li však naše láska k nepříteli upřímná, hluboká, vpravdě křesťanská, pak se skutečně může stát, že se ho Bůh dotkne svou láskou, a

- náš nepřítel se zastydí, zjehne a my získáme svou mírnost a láskou přítele.
- Nebo aspoň znejistí, protože se dosud stýkal jen s lidmi stejného zrna, ale s opravdovou pokorou se ve svém prostředí nikdy nesetkal. A tato jeho nejistota může být prv-

ním krůčkem k nahodání jeho dosavadní násilnické suverenity, prvním zrnem milosti. Co my můžeme vědět o cestách Boží milosti!

- Nikdy nevíme, v jakém stavu je srdce „nepřítele“. Ale vždy můžeme předpokládat, že si vyřizuje účty sám se svým zraněním, které mu způsobil někdo jiný z jeho okolí, nebo možná nosí v sobě zranění ještě z dětských let, protože nevíme, v jakém rodinném prostředí vyrůstal, snad v neurvalém, rozvráceném, bez lásky, pokoje a klidu. Nevíme, jak mu bylo ubližováno v jeho dosavadním životě, zda jeho zloba nepramení z touhy po odvetě, zda není pomstou na slabším, protože každý násilník je zbabělec a na silnější si netroufá.
- Možná, že je to v jeho životě první setkání s nezáludnou láskou, láskou, která si nežadá nic jiného, než aby ho ne-

zištně obšťastnila. Na něco takového není „nepřítel“ připraven, a tudíž neví, jak na to reagovat, jak se k tomuto neznámému postavít.

- Možná, že jsme si svého nepřítele vychovali sami kdysi dávno svým neuváženým slovem, činem, chováním. Může se cítit zraněn něčím, za co si ce neneseme odpovědnost my osobně, ale společnost a „nepřítel“ to chápe jako křivdu na sobě. Nebo jsme mu snad kdysi dříve i ublížili, a on se nyní snaží tento škraloup na svém srdci, ať pomyslný, nebo skutečný, smýt.
- Ale Bůh může jistě otevřít i v srdci zarputilého hříšníka okénko poznání, zvláště když se za něj přimlouvá milující, žehnající a modlící se dárce, právě ten člověk, kterému ublížil. I kdybychom to nepoznali ihned. Stačí, když to bude v hodině jeho smrti.

ZDRAVÉ BOHOSLUŽBY

Psychoterapeut Ulrich Gieseck se domnívá, že bohoslužby jsou tak zdravě prospěšné, že by je měly financovat nemocenské pokladny. Osobní postoj člověka ke katolické víře má velký vliv na jeho životní očekávání. Dobře prožívaná víra přidává věřícímu deset let života.

Lidé, kteří bez vnějšího nátlaku a strachu praktikují svou víru, mají vyhlídku dožít se více než 84 let. Lidé s neuroticky úzkoprsou religiozitou naopak jen 64 let, je-li jejich víra poznamenána strachem z pekla. Nejkratší životní vyhlídky mají neurotičtí ateisté, kteří nenávidí Boha.

Věřící lidé jsou zdravější, žijí déle, mají méně mezilidských poruch než je mezi obyvatelstvem běžné. Vědecké doklady svědčí o tom, že bohoslužby jsou tak zdravé, že by na ně měly nemocenské pokladny připlácet.

Jsou však lidé, kteří trpí úzkostnými komplexy a kompenzují si je náboženstvím. Takové „zacementované chybné postoje“ je možno léčit jen s pomocí evangelia a Ducha Svatého.

Podle Kath-net

Boží slovo je plné života...

V Listu Židům čteme tento zajímavý verš: *Boží slovo je plné života a síly, ostřejší než každý dvojsměrný meč: proniká až k rozdělení duše a ducha, kloubů a morku, a pronáší soud i nad nejněmňšími lidskými myšlenkami a hnutími (4,12).* Tato životnost Božího slova podstatně změnila můj život a naučila mě, že Boží slovo je skutečně živé, má svou sílu a význam i po 2000 letech.

V roce 1994 na podzim po své první pouti do Medžugorje jsem začal studium chemie. Bůh tehdy nestál ještě v mém životě na prvním místě. Modlil jsem se sice denně růženec a snažil jsem se každý den být na mši svaté. Oba první semestry však byly pro mě velice tvrdé a já jsem prožil mnoho stresu. Více než polovina mých spolužáků tehdy studium přerušila. I já jsem se několik měsíců zabýval touto myšlenkou a měl jsem stále strach ze selhání. Tak jsem věnoval stále méně času modlitbě a návštěvě mše svaté. Přišel den, kdy jsem se nemodlil vůbec, a i když jsem tak získal více času, byl jsem stále nespokojenější.

V létě 1995 jsem se rozhodl, že znovu zajedu do Medžugorje. Tato pouť podstatně změnila můj život.

Modlitba a radost – patří to k sobě?

Třetí den této pouti jsem se modlil v adorační kapli a narazil jsem na poselství Gypsy: „Modlete se tak, až se vám stane modlitba radostí.“ Ve mně se všechno bouřilo. Myslel jsem si: Růženec a radost, to podle mých zkušeností nejde dohromady. Napadalo mě mnoho důvodů, proč se modlit růženec, ale radost mezi nimi nebyla. Nakonec jsem navrhl Matce Boží takový „obchod“: „Jestli to bude fungovat, budu se podle Tvého přání modlit každý den celou denní modlitbu Církve.“

Panna Maria přistoupila na moje podmínky. V příštích měsících stačilo, abych pomyslel na modlitbu a udělal si pro ni třeba krátký čas, a pocítil jsem takovou radost, že jsem myslel, že se rozskočím.

Další den jsem opět adoroval, měl jsem problémy se studiem. Modlil jsem se před vy-

stavenou Nejsvětější Svátostí, přednesl jsem Pánu Ježíši těžkosti svého všedního dne. Měl jsem u sebe svou Bibli a otevřel jsem ji v důvěře, že Duch Svatý mi tak daruje příhodné slovo. Místo, které jsem náhodně otevřel, bylo skutečně výstižné: *Hleďte nejprve Boží království a jeho spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno (Mt 6,33).*

Ježíš ode mě skutečně žádal, aby mi šlo především o Boží království, a pak mi všechno ostatní přidá. Byla zde opravdu řeč o „přidání“ a nikoliv, že musím o to ostatní usilovat. Jak silný příslib! Tušil jsem, že tato věta změnila zásadně můj životní postoj. V modlitbě jsem řekl Pánu Ježíši: „Je-li to pravda, a v Bibli to tak stojí, pak se na to bezpodmínečně spolehnu.“ Před Ježíšem jsem učinil tři rozhodnutí:

1. Budu radikálně uvádět poselství Matky Boží do svého života. Budu se postit ve středu a v pátek, budu denně číst Písmo svaté a každý měsíc půjdu ke svaté zpovědi.

2. V neděli se nebudu učit, protože je to den Páně, ve kterém se nemají vykonávat práce, a studium je pro mě každodenní práce.

3. Všechna rozhodnutí v budoucím životě chci podřídit tímto Božím slovu.

S takovými rozhodnutími jsem přišel z této pouti domů. V následujících týdnech a měsících jsem prožil, jak to změnilo můj život, a já jsem obdržel od Pána darem znamení a divy. Pán mi daroval hluboký duševní mír a radost. Všechn strach ze studia zmizel, nikdy jsem už nemyslel na to, že studium přeruším. Znamky se stále zlepšily a já jsem dostal opravdovou radost, i když jsem denně věnoval modlitbě a mši svaté nejméně tři hodiny. Od doby, kdy jsem se zapojil v roce 1996 do společenství Totus Tuus, nikdy jsem si v neděli nesedl k učebnicím a téměř každý víkend jsem vyjížděl se skupinou na evangelizaci. Čím více se moje rozhodnutí mohla zdát bláznivá, tím více divů jsem prožíval.

Boží div

Jeden příklad: Jako student chemie musel jsem absolvovat také obávaná fyzikální praktika. V rámci praktik bylo nutno absolvovat po dobu několika týdnů každé ráno jednu zkoušku z teorie pokusů. Stačilo nezvládnout dvě z těchto zkoušek, a student musel praktikum opakovat příští semestr. Po zkoušce následoval pokus, který trval až do poledne. Odpoledne bylo nutno napsat protokol, vy-

hodnotit pokus a připravit látku pro příští den.

V tu dobu jsem vždy ve středu večer navštěvoval s jednou skupinou vězně v trestnici pro mladé. Byla právě středa. Psaní protokolu se protáhlo a já jsem přišel domů až v 17 hodin. V 17.30 jsme měli odjíždět do věznice. Věděl jsem, že pokud pojedou, nevrátím se před 22.30, a ještě jsem se pro zítřejší zkoušku nic nenaučil. Krátce jsem se pomodlil a vzpomněl jsem si na Písmo svaté. Pak jsem s klidem a důvěrou v srdci odejel s ostatními do věznice.

Příští den jsem se cestou na univerzitu modlil: „Pane, jsem v napětí, ale důvěřuji tvému slovu.“ Byli jsme v laboratoři tři a přišel nejen asistent, ale i profesor. Vyzkoušel prvního, pak druhého a měl jsem přijít na řadu já. Zkoušející však zavolal k tabuli ještě jednou toho prvního; ten byl dobře připraven a jak asistent, tak profesor prohlásili: „Všechno v pořádku,“ a odešli z místnosti. Moji dva kolegové se na mě dívali s překvapením: „Tebe vůbec nezkoušeli!“ Odpověděl jsem: „Pojďme raději dělat pokus.“

Příští den přišel profesor, podíval se na mě a řekl: „Máme ve skupině jednoho nového?“ Pomyslel jsem si: To jsem byl včera neviditelný?

Povolání k následování

Postupem doby jsem se učil stále více hledat ve všem Boží vůli. V roce 2000 jsem velmi dobrou diplomovou práci ukon-

CELOSVĚTOVÝ KONGRES RADIA MARIA

Začátkem října se v Římě konal celosvětový kongres Radia Maria. Tato katolická rozhlasová stanice pracuje v 35 zemích světa a v 17 dalších se buduje. „Je to pestrá směs ze všech národů, mnoho delegací je zde z černé Afriky. Radio Maria je silně zastoupeno v Jižní Americe. Máme už vysílače na Filipínách. Je to skutečně internacionalita, která prezentuje katolicitu Církve. Jsou zde zástupci ze Sierra Leone a Rwandy, kteří vyprávějí o občanských válkách. Do těchto zemí muselo být dodáno všechno, od šroubku až po vysílací stožáry. Investovat do nich neznámá čeká, že se nám to vrátí, ale je to služba člověka člověku.“ (P. Richard Kocher z Radia Horeb v Německu)

čil své studium chemie. I když jsem chemii miloval, v poslední době rostlo ve mně přání sloužit Bohu celým svým životem. Cítil jsem, že ve mně klíčí otázka, zda mě Ježíš nevolá ke kněžství. Protože mě tato myšlenka neopouštěla, řekl jsem Ježíši v modlitbě: „Jestliže opravdu chceš, abych byl knězem, máš můj plný souhlas, jen Tě prosím, dej mi jasné znamení, vnitřní i vnější znamení.“

Několik týdnů nato jsem byl na setkání společenství Totus Tuus. V sobotu večer se konala adorace. Cítil jsem ve svém srdci zřetelně, že Ježíš mě láskyplně zve, abych ho následoval jako kněz. Já jsem v tu dobu nemyslel na své povolání, ale vnitřní volání bylo velmi jasné. Bylo to zřetelné vnitřní znamení.

Za dva měsíce jsem byl na exerciciích s mnoha kněžími v Kevelaeru. Modlil jsem se v kapli, když ke mně přišel jeden kněz, zaklepal mi na ramię a řekl, že mi musí něco říct, abych s ním odešel. Kněz vypadal poněkud nejistý a nevěděl, jak má začít. Řekl: „Ještě nikdy jsem nic takového nezažil, ale musím vám něco říct. Duch Svátý mě k tomu nutí, ale co s tím vy uděláte, to je vaše věc.“ A řekl mi téměř stejnými slovy to, co mi Ježíš vnukl v Heede: Že má dojem, že Pán chce, abych ho zcela následoval.

Byl jsem hluboce dojat. Po tomto zážitku jsem se rozhodl, i když to pro mě nebylo lehké, že odmítnu nabídku profesora, abych na dobře placeném doktorském místě dále pracoval na své diplomové práci. Rozhodl jsem se, že půjdu studovat teologii. Ale kde vzít potřebné peníze? Potřeboval jsem měsíčně nejméně 1000 DM, ale lepší by bylo 1200 DM.

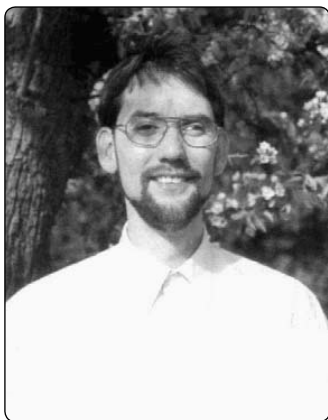
Šest týdnů před začátkem studia se mě zeptal jeden manželský pár, zda vím, jak budu financovat své studium. Řekl jsem, že zatím ne. Pověděli mi, že mají v úmyslu dávat mi měsíčně 500 DM. Krátce nato mi moje babička slíbila, že mi bude dávat měsíčně 300 DM. Měl jsem tedy již 800 DM. Dva týdny před začátkem studia mě oslovil jeden kněz. Řekl mi, že si spočítal, že budu potřebovat měsíčně 1200 DM, a zeptal se, kolik mi chybí do této částky. Řekl jsem, že 400 DM. „Budeš je mít ode mne!“ Obdržel jsem tak Pána darem tu maximální sumu.

Bůh je věrný

Mohl bych vyprávět ještě mnoho podobných zkušeností, jak je Bůh věrný. Minulý srpen znělo Mariino poselství:

„...I dnes vás prosím o modlitbu, abyste Bohu prokazovali ještě větší víru. Moje milé děti, vaše víra je malá, a vy si neuvědomujete, že přesto nejste ochotny prosit Boha o dar víry... Modlete se, modlete se, modlete se a jen skrze víru a modlitbu naleznou vaše duše pokoj a svět radost být s Bohem...“

*Z Medj. aktuel 54 - 5/2003
přeložil -ls-*

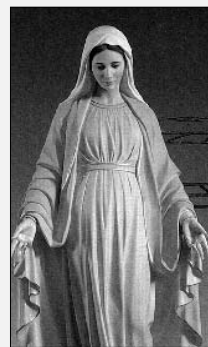

Tomáš Müller, autor článku

Někdy se nám může zdát, jako by nás naděje podvedla. Ale i když někdy musíme čekat na výsledek svých modliteb dlouhý čas, nesmíme pochybovat. Musíme dále věřit, důvěřovat a trpělivě se modlit. Modlitba trpícího srdce je vždy úspěšná a plodná.

Kardinál Wyszyński

Poselství Královny míru

Drahé děti!

Opět vás zvu, abyste se zasvětily mému Srdci a Srdci mého Syna Ježíše.

Přeji si, děti moje, dovést vás všechny na cestu obrácení a svatosti. Jen tak, skrze vás, můžeme přivést co nejvíc duší na cestu spásy.

Neotálejte, děti moje, ale řekněte celým srdcem: Chci pomoci Ježíši a Marii, aby co nejvíc bratří a sester poznalo cestu svatosti. Tak zakusíte spokojenost, být Ježíšovými přáteli.

Děkuji vám, že jste přijaly mou výzvu!

Medžugorje, 25. 10. 2003

Mariino „můžeme“ je pro nás zdrojem zamyšlení a meditace...

Ježíš je cesta. Věřit, to zároveň znamená, že jsem na cestě. V tomto poselství nás P. Maria podněcuje k tomu, abychom se na cestě nezastavili; a když jsme se zastavili, máme se nechat vzít za ruku jako malé děti, nechat se strhnout většími a rychlejšími kroky než jsou ty naše.

Cesta obrácení a spásy nám může nahánět strach, neboť je úzká a sestává z určitých odříkání. Ale to, že se zužuje, neznamená, že by krajiny, do kterých nás vede, byly méně krásné. Naopak, cesta Ježíšova a Mariina Srdce nám odhaluje poklady krásy, dobroty a nádherných světél.

Cestovat s Marií, nechat se jednoduše unášet tím, co o tom víme, a volat ke Kristu, co je více uchvacujícího pro náš život, co mimořádnějšího pro svět?

„Jen tak, skrze vás, MŮŽEME dovést co nejvíc duší na cestu spásy.“ Jak velice toto „můžeme“ je pro nás zdrojem úvahy a meditace. Ano, je to nebe, co zachraňuje lidi; ale nebe potřebuje ukázat lidem, jak vypadají lidé směřující ke spasení a jaké štěstí zakoušejí už zde na zemi.

Bratr Efraim k poselství Královny míru 25. 10. 2003

RATZINGER O JANU PAVLU I.

Kardinál Ratzinger prohlásil, že byl velmi šťastný, když byl benátský patriarcha Luciani zvolen papežem. „Tak dobrotivý muž pevné víry, jako byl Jan Pavel I., byl zárukou toho, že všechno bude dobré. On sám přijal svou volbu jako velké překvapení a nesl těžce svou velkou odpovědnost. Nepatřil k těm, kteří chtějí udělat kariéru.“

Jeho smrt byla zcela neočekávaná. Já jsem byl pevně přesvědčen, že pro svou dobrotu a prostotu a svou lidskost i odvalu byl opravdovým světcem. Měl odvahu nazývat věci pravým jménem, i když kolem převládalo jiné mínění. Jeho smrt byla pro mnoho kardinálů velkou ranou. Již to, že Prozřetelnost naší volbu označila s »ne«, bylo velkou ranou. Přesto jeho volba nebyla chybná. I 33 dní pontifikátu má svůj význam v církevních dějinách. Bylo to více než jen svědectví jeho dobrotivosti a hluboké víry. Jeho nepředvídaná smrt otevřela brány další nečekané volbě – volbě neitalského papeže.“

Podle Kath-net

Uzdravení skrze svátost pomazání nemocných

V roce 1993 prožila řeholní sestra A. (její jméno má podle jejího přání zůstat utajeno) skrze svátost pomazání nemocných uzdravení od roztroušené sklerózy. K jejímu svědectví napsala s. Marie Pavla Kozanyová úvod, který uzdravená sestra přepracovala a potvrdila. Vzhledem ke skutečnosti, že mnoho katolíků ve svém povědomí svátost pomazání nemocných potlačilo a u svých příbuzných s ní vyčkávají tak dlouho, až nemocný stojí bezprostředně před smrtí, má tato zpráva neocenitelný význam.

Svědectví jedné řádové sestry

Po 20 letech choroby opět k nepoznání

Sestra A. pracovala jako promovaná vychovatelka v několika dětských školkách. Ve 32 letech se zdálo, že se splní její přání stát se kvalifikovanou ošetrovatelkou nemocných. Již během posledních let její vychovatelské činnosti se začaly projevovat příznaky nemoci, kterou nebylo možno diagnostikovat. Po roce a půl studia na zdravotní škole však musela studium přerušit. Příznaky nevléčitelné choroby byly stále zřetelnější a silnější. Byly to např. necitelnost rukou i nohou, extrémní únava, dvojí vidění, bezmocnost rukou, selhávání hlasu a svalové ochrnutí.

První diagnóza v roce 1973 zněla: sklerosa multiplex. Později byla tato diagnóza tomograficky potvrzena. Přesto chtěla tato sestra dát své zbývající životní síly do služeb nemocných. Za kompetentní pomoci a odborné rady diecézní knihovnice mohla vybudovat v nemocnici knihovnu pro pacienty. Když jí nohy stále více vypovídaly službu, začala používat elektrický invalidní vozík, který jí pomáhal dodávat pacientům na pokoje požadovanou literaturu. Trpěla svou nemocí plných 20 let.

Když jsem ji potkala v roce 2002, nemohla jsem u ní zpozorovat žádné symptomy její nemoci. Vyprávěla mi o svém utrpení, ale ještě více o svém uzdra-

vení, ke kterému došlo v roce 1993. Později jsem ji požádala, aby všechno sepsala.

„Tvá víra je velká. Ať se ti stane, jak si uvěřila!“

Toto je její zpráva:

Ráda podávám zprávu o svém uzdravení, které je pro mě Božím darem. Tento dar mi byl udělen při dvou událostech během čtyř týdnů! Vlastně to byly dokonce tři „události“.

Ta první byl sen během mých exercicií v květnu 1993. Tam mi byla otevřena „velká brána“, takže jsem věděla, že mě čeká něco velikého.

Druhou událostí byl eumenický týden v našem městě. Byl věnován tématu, které mě prostě tak přitahovalo, že jsem se tam dala donést, protože na elektrickém invalidním vozíku jsem se tam dopravit nemohla. Téma znělo: „Zdraví a uzdravení podle Nového zákona.“ Ze všech přednášek bylo pro mě důležité jen Ježíšovo slovo: „Tvá víra tě uzdravila,“ které vždy říkal nemocným, když je uzdravil. To ve mně probudilo velikou radost, i když jsem přítom nemyslela na své uzdravení ze SM. Když jsem na konci tohoto týdne byla na krevním obraze, byl výsledek k překvapení lékařů tak dobrý jako dosud nikdy. Cítila jsem také velkou tělesnou sílu. Navenek všechno zůstávalo bez změny.

Koncem října, právě když jsem pobývala u své matky, přišel na návštěvu místní farář. Požádala jsem ho zcela spontánně o pomazání nemocných, pokud možno ještě týž den. To bylo možné, protože měl svaté oleje v autě. Dříve než začal obřad svátosti, modlila jsem se takřka nevědomky: „Ježíši, daruj mi skrze tuto svátost opět zdraví a sílu pro moji pastorační službu!“ Dříve jsem nikdy neprosila o uzdravení, protože jsem „věděla“, že SM je lékařsky nevléčitelná, a ani teď jsem nemyslela na to, že budu prosit o uzdravení. Ale tato modlitba ze mě prostě „vytryskla“. Na začátku obřadu pomazání nemocných přečetl kněz, zdánlivě bez záměrného výběru, protože to bylo zcela bez přípravy, text ze Skutků apoštolů, který mě velice oslovil. Ostatní texty obřadu jsem již dobře znala. Na konec jsme se pomodlili společně Magnificat – Velebí má duše Pána.

Nevím jak, ale byla jsem naplněna náhlou, nepopsatelnou, velkou radostí. Všechno ve mně bylo díky a radost. Zevně se na první pohled nic nezměnilo. To

podstatně se odehrávalo v duši, jako by tato hluboká radost byla zdrojem síly, ze které všechno tryskalo. Ten den byl pátek.

Jde to „strmě vzůru“

V neděli nato jsem mohla navštívit jednu pacientku po těžkém úrazu, při kterém utrpěla poranění mozku a již deset dnů ležela v bezvědomí. Když jsem u závory vystoupila z auta a s podporou řidiče jsem s námahou vykročila, náhle jsem

zpozorovala, že mohu hýbat nohama a šlo to strmě vzhůru. Dosud jsem mohla stát nejvýš dvě minuty. Ale když jsem stála u lůžka pacientky, oslovovala ji a modlila se, mohla jsem tam stát, aniž jsem si to uvědomovala, celou hodinu. Mezi námi dvěma se zatím dělo něco velikého, což podle mě byl velký dar nebes.

Noc jsem strávila u své matky a příští ráno jsem se měla vrátit do kláštera. K svému velkému překvapení jsem vůbec nepotřebovala invalidní vozík a mohla jsem jít sama celou cestu, zpočátku váhavě, ale v průběhu dne stále jistěji a pevněji. Tak mohu opět po mnoha letech strávených na vozíku vést normální život a vykonávat službu v nemocnici.

Apoštol pomazání nemocných

Po své zkušenosti s pomazáním nemocných jsem mohla vícekrát provést přednášku o této svátosti. Od té doby je mým přáním, aby lidé, zvláště nemocní, mohli zakusit a pochopit sílu této svátosti.

Ještě před svým uzdravením jsem mohla udělat podobnou zkušenost s uzdravujícím působením této svátosti u jedné své známé jménem Claudie. Když jsem byla v srpnu na dovolené, měla jsem sen o nehodě této přítelkyně. I když jsem tehdy byla ještě odkázána na vozík, spěchala jsem ve snu na místo nehody. Protože mi selhal hlas, udělala jsem z vnitřního popudu směrem k ní znamení kříže a ona na to reagovala. Příští den jsem uvědomila jednoho kněze, který jí udělil v nemocnici svátost pomazání nemocných. I když podle mínění lékařů byl její stav beznadějný, byla brzy zdravá. Deo gratias!

S. Marie Pavla Kozanyová, OSU,
Kláster sester voršilek,
D - 61432 Königstein
Z Kirche heute 7-8/2003
přeložil -lš-

Apoštolský list

„PASTORES GREGIS“

z 16. 10. 2003

Apoštolská postsynodální exhortace *Pastores gregis* je plodem 10. rádného synodu biskupů, který se konal od 27. září do 30. října 2001 a který měl téma „Biskup – služebník evangelia Ježíše Krista pro naději lidstva“.

Tento dokument je možno pokládat za moderní „pastorační směrnici“, kterou papež odevzdává 4695 biskupům dnešní Církve jakožto syntézu zpracovanou na základě návrhů a námětů, které vyvstaly v průběhu práce synodu.

První část exhortace vymezuje identitu a život biskupa na počátku třetího tisíciletí, zatímco druhá představuje biskupa jako pastýře diecéze v kontextu s aktuálními požadavky, se kterými se musí vyrovnávat. Celá apoštolská exhortace je psána pod zorným úhlem naděje, jejíž probouzení ve věřících a ve světě je vlastním posláním biskupa.

1. Biskup – hlasatel naděje

Biskup je povolán, aby byl prorokem, svědkem a služebníkem naděje. Naděje, kterou má dosvědčit, se soustřeďuje v Kristu, jehož musí být věrným služebníkem, bdělým strážcem, odvážným prorokem, věrohodným svědkem, aby oživoval víru a lásku v historickém kontextu, který ukázal, jak se zhroutily lidské naděje. Apoštolská exhortace připomíná dramatické události 11. září 2001 a horizonty války a smrti, které se vážou k již k existujícím konfliktům. Připomíná, jak synodální otcové pozvedli svůj hlas v modlitbě ke Knížeti pokoje a k odsouzení každé formy násilí. Apoštolská exhortace potvrzuje přesvědčení, že tváří v tvář selhání lidských nadějí založených na materialistických, imanentistických a ekonomických ideologiích, které se pokoušejí měřit skutečnost v termínech efektivity a moci trhu, jedině světlo Zmrtvýchvstání a impuls Ducha Svatého mohou člověku pomoci, aby založil svá očekávání na božské naději, která nezklame. Biskup jako hla-

satel naděje musí neúnavně budovat cesty spásy a smíření, přetvářet konflikty na příležitost k růstu vzájemnosti a dialogu, žít stále naději, že ztracenou ovci je možno opět nalézt. Musí jako živý obraz Krista, který položil základ naděje pro člověka, jednat vždy jako otec, bratr a přítel každého člověka.

2. Základy biskupské služby a života biskupa

Ve světle nauky o Církvi podle Druhého vatikánského koncilu a dávné patristické tradice Východu i Západu prohlubuje apoštolská exhortace trinitární dimenzi biskupské služby. Postava biskupa je opětovně vedena ke své původní dimenzi kristologické, evangelijní a ekleziální. Biskup je obrazem Otce, živým znamením Krista, Dobrého pastýře, oživovatelem společenství, duchovního života a svatosti v Duchu Svatém. Evangelijní postavu Dobrého pastýře, na kterou se exhortace ve všech částech odvolává, vyzvedává a upřednostňuje Svatý otec a synodální otcové jako předobraz biskupa, který musí vykazovat jeho charakteristické rysy: lásku, znalost stáda, péči o všechny, milosrdenství vůči chudým a potřebným a hledání ztracené ovce.

3. Kolegiální dimenze episkopátu

Kolegiální dimenze episkopátu je v apoštolské exhortaci zdůrazněna zvláštním způsobem. Biskupská kolegialita, kte-

rá je stěžejním bodem 2. Vatikána, nachází v *Pastores gregis* svůj zralý plod. Tento „kolegiální“ charakter episkopátu se dotýká samé podstaty života každého biskupa a patří ke struktuře Církve jakožto chtěné samým Kristem. Překonává se tak individualistické pojetí biskupské služby tvrzením, že biskup není nikdy sám, už také proto, že je v hierarchickém společenství se spolubratry v biskupské službě a s nástupcem sv. Petra. Biskupové spolu s nástupcem sv. Petra vykonávají svou moc nad Církví. Exhortace nabádá k znovuoživení církevních provincií a role arcibiskupa metropolitů v pastorační práci mezi diecézemi. Vybízí ke spolupráci mezi „mladými církvemi“ a těmi, které mají dávnou tradici, aby si vyměňovaly zkušenosti, pastorační přístupy a poskytovaly ekonomickou pomoc.

4. Duchovní život a trvalá formace biskupa

Pokud jde o život biskupa, podtrhují se důrazně základní principy duchovního života biskupa, který je povolán ke svatosti spolu s lidem a pro lid. Předními body spirituality biskupa jsou: výkon jeho vlastní služby rozvíjený v pastýřské lásce; sepestí s Církví, aby všechno bylo orientováno na výstavbu Církve; duch služby a síla ducha otevřeného pro všechny, styl života, který napodobuje Krista chudého a pokorného; společenství života se všemi věřícími. Apoštolská exhortace představuje také některé prostředky pro živení této biskupské spirituality a vyzývá k praktikování evangelijních rad (chudoby, čistoty a poslušnosti) a blahoslavenství.

Hluboký duchovní život pomáhá biskupovi, aby se vyvaroval rizika zaměřit se pouze na organizační a byrokratickou funkci, aby získal onu morální autoritu, bez které nemůže efektivně uplatňovat svou autoritu juridickými. Zdůrazňuje se zde nezbytnost stálé formace biskupa.

Kongregace pro biskupy a biskupské konference organizují zvláštní duchovní cvičení a kurzy k tomuto účelu.

5. Učitelská, posvěcující a řídicí funkce

Zdůrazňuje se evangelizační dílo biskupa a jeho autentická služba, kterou má rozvíjet jakožto učitel víry a hlasatel Slova. Synod připomíná učitelskou odpovědnost biskupa na poli morálním a zdůrazňuje trvalou aktuálnost Desatera a zvláště jeho vtaž k lidskému životu od jeho zrození až k přirozené smrti, k svobodě lidské osoby a k sociální spravedlnosti. Věřící potřebují od svého biskupa jasné slovo zvláště v této době, poznamenané náboženskou neznalostí a lhostejností, ale současně otevřené nové vhodné evangelizaci. Exhortace připomíná biskupům, že mají vyučovat také svým životem.

Pokud jde o posvěcující funkci, dokument připomíná ústřední místo liturgie v životě diecéze, zvláště pak slavení Eucharistie, ústřední místo neděle a liturgického roku, křesťanskou iniciaci, penitenní kázeň a lidovou zbožnost.

Pastorační služba se má řídit příkladem Krista, který myl svým učedníkům nohy při poslední večeři. Příklad Dobrého pastýře má být napodoben v základních rysech: v dobrotivosti ducha, v soucitnosti, v projevování trpělivosti a odpuštění. Biskup vládne srdcem pokorného služebníka a milujícího pastýře, který má na zřeteli především Boží slávu a spásu duší.

Tyto charakteristiky činí biskupskou vládu na světě jedinečnou v jejím pastoračním stylu uskutečňovaném v diecézním společenství za podpory kněží, prvních spolupracovníků biskupa ve všech církevních aktivitách. Věřící, kteří v síle křtu jsou účastníky stejného poslání přijatého od Krista, mají spolupracovat na výstavbě Církve podle svých podmínek a vlastních

úkolů zvláště ve farnosti, která zůstává základní buňkou každodenního života v diecézi. Apoštolská exhortace hovoří o pastoračních návštěvách biskupa jako o čase milosti a nástroji výkonu biskupské pravomoci. Oblasti, které vyžadují zvláštní péči ze strany biskupa, jsou rodina, mládež a pastorece povolání k duchovnímu životu.

6. Biskup a současné nároky

Biskup je povolán, aby s důvěrou a apoštolskou odvahou hlásal světu Ježíše Krista, Spasitele člověka. Jako misionář evangelia, vědomý si, že jedná jménem Církve, která má své zkušenosti s lidstvem, má biskup potírat falešné antropologie, odhalovat falešné hodnoty ideologií, rozlišovat a hlásat pravdu. V tomto prostoru misijního poslání je biskup dělníkem spravedlnosti a pokoje, v jehož jménu má vést dialog mezi náboženstvími. Tváří v tvář globalizaci musí zdůrazňovat její pozitivní aspekty a prosazovat především „globalizaci lásky“, která se zakládá na lidské důstojnosti, solidaritě a subsidiaritě. Tyto aspekty vyžadují, aby se věnovala přednostně pozornost chudým a obecnému a mezinárodnímu blahu. Biskup musí věnovat pozornost etickým aspektům životního prostředí, dbát na ochranu stvoření a přírodních zdrojů a připomínat lidem, že člověk byl Stvořitelem postaven do středu stvoření jako jeho dobrý správce.

Spadá sem také péče o lidské zdraví, o humanizaci medicíny, starost o nemocné a prosazování kultury života, což patří k předním úkolům biskupa, aby tak oživoval ve vědomí postavu dobrého Samaritána, lékaře duše i těla. Pastorační pozornost biskupa si vyžaduje i otázka migrace.

V závěru apoštolské exhortace, kterou Jan Pavel II. podepsal v den 25. výročí své papežské volby, opakuje biskupům svou výzvu, kterou zahájil svůj pontifikát: „Nebojte se!“

Podle Bolletino Vaticano

Kníže pokoje

Komentář Paula Baddeho k jubileu papeže Jana Pavla II.

V Pompejích jsem seděl v posledním týdnu vedle bloku přísně střežených trestanců, kteří byli přivedeni před baziliku Panny Marie, aby se tu modlili s papežem růženec. V hustém zástupu měli tito mladíci své čestné místo před tribunou vedle sestřiček z Neapole a místního pěveckého sboru. Když papež konečně přijel na svém křesle před obraz Madony, brečeli někteří z nich nezadržitelně. Jiní zvedali své tetované paže nadšeně vzhůru, až se jejich strážce hanbou červenal, když jsem ho oslovil. Dvacet metrů před námi se usmíval ne-

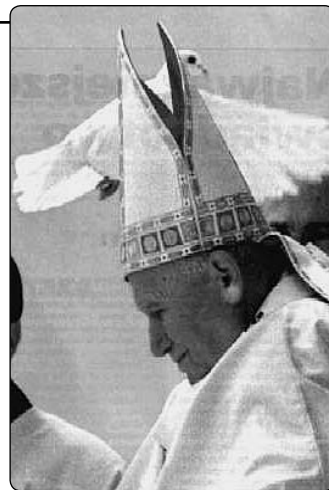
mocný a zestárýl papež tak blaženě jako právě nasycený kojeneček na klíně své matky. A jako kojeneček v kolébce vypadal stále častěji, když často v poslední chvíli podpíral svou hlavu, která mu klesá na bok. Nemůže svými pažemi tak rychle pohybovat. Jeho motorika se hroutí. Ano, blíží se tak stavu z počátku života.

Byla snad jeho návštěva v Pompejích jedním z posledních vrcholů jeho pontifikátu, který začal dnes před dvaceti pěti lety? Jistě, že i to, ale přesto nikoliv vyšší než ostatní body, které se od té doby řadí jako perly jeden za druhým. Již jeho první den byl jedinečným vrcholem. Ale především byl onen 16. říjen 1978 jedinečným zje-

vením tajemné souhry mezi charismatem a úřadem. Byla to vzorová lekce dějin. Ještě několik týdnů před svým zvolením navštívil starou Spolkovou republiku jako krakovský arcibiskup. Jeho fotografie se objevila ve Spieglu a byl k spatření i na obrazovce jako přátelský, vzdělaný a oduševnělý muž, který ani krokem nechtěl vybočit ze stínu kardinála Wyszyńskiego. Polský primas, který kladl tak statečný a hrdý odpor polským stalinistům, byl mediální hvězdou při každé návštěvě. Vedle nezlomného patriarchy zářil Wojtyla především svou prostotou. To bylo jeho charisma.

A právě on se náhle ocitl v úřadě již 2000letého papežství, které mnozí pozorovatelé pokládali v roce 1978 již za irrelevantní. Jako biskup Říma je papež přímým nástupcem apoštola Petra, jako hlava Vatikánu je neomezeným knížetem nejstarší volitelné monarchie na světě. Poslední papežové, počínaje Piem XII. přes Jana XXIII., Pavla VI. až k Janu Pavlu I., dali tomuto úřadu vždy jinou tvářnost a svůj vlastní hlas. Ale Pavla VI. brali v Německu mimo kostelní zdi takřka jako karikaturu. Tato instituce se mnoha očím jevila jako prošlý model, když po 33denním pontifikátu bylo náhle volbou Jana Pavla II. osobní charisma Karla Wojtyly spojeno s auroou papežského úřadu jako nitro s glycerinem.

A od té doby se vrcholy jeho pontifikátu netrhly a následovaly za sebou jako jedna jediná řetězová reakce. Jemné uši mohly proto až na ulici slyšet, jak si oddechly mnohé redakce, když mu ani v těchto posledních týdnech nebyla udělena Nobelova cena za mír. Protože co měli kolegové na celém světě ještě před osmi dny říct, co by už tak jako tak nemuseli říct k stříbrnému jubileu

jeho pontifikátu? Všechny typy londýnské sázkové kanceláře ukazovaly na papeže jako na nekorunovaného knížete pokoje naší doby. Na 77 % všech Itálií ho očekávalo jako nositele Nobelovy ceny. Zdálo se, že je to pro rozhodování ve Stockholmu nevyhnutelné. Ale bylo to dobré a moudré, že cenu dostal nikoliv on, ale muslimka Širin Ebadi z Íránu. Protože katolík Wojtyla požíval této cti tak jako tak už dlouhý čas. On je knížetem pokoje z povolání. A kdyby nebyl papežem, musel by tu cenu dostat už před dvaceti pěti roky a pak každý rok znovu.

Musel by ji dostat, když byla založena v Polsku Solidarita. Musel by ji dostat, když padla berlínská zeď. Musel by ji dostat za svou angažovanost a lásku k Africe nebo k Latinské Americe, Asii, Oceánii, ke všem pěti kontinentům. Mohl by ji dostat,

když jako první papež navštívil protestantský chrám v Římě a nato římskou synagogu „starších bratrů“ nás křesťanů. Zasloužil si ji, když jako nástupce papežů křižáckých výprav navštívil univerzitu Al-Azhar v Káhiře, tento nejvyšší hrad

sunitského islámu. A nesporně musel by tuto cenu dostat ve „Svatém roce 2000“ po své velké modlitbě za odpuštění v Římě, po své cestě do Jeruzaléma, do Yad Vashem, do Betléma, ke Zdi nářků, kde zdůraznil, že žádné náboženství nesmí být použito k ospravedlnění násilí a války. Tento papež není pacifista, kladl odpor nacistům a komunistům tělem i duší, učení o „spravedlivé válce“ patří k jeho základním přesvědčením. Ale stejně tak je hluboce přesvědčen, že

„spravedlivá válka“ je krajní a ojedinělý případ, který není možno jen tak prostě vyhlásit. Proto bylo jeho poselství v posledních letech

stále hlasitější a jednoznačnější, zatímco ho tělesné síly stále více opouštěly: „Mír, mír, mír, pro Boha svatého, mír!“ V různých variacích opakoval tento požadavek: když dnes otevřel ústa, každou neděli při modlitbě Anděl Páně, každou středu při generální audienci, všude a v každou dobu, vhod či nevhod.

Letos na jaře zabránil svým rigorózním „NE!“ k válce v Iráku ještě jednou z posledních sil, aby se angloamerická mašinérie nerozšířila na apokalyptickou světovou válku civilizací. To je nadlidské úsilí muže, před

kterým se dnes sklání svět v jedinečné jednomyslnosti. Je to zářak moudrosti a síly.

A přece, to všechno není podstata jeho služby v posledních 25 letech. On sám by provedl zcela jinou bilanci svého úřadu. Víc než by jej mohl těšit jakýkoliv úspěch, bolí jej nedostatečné výsledky jeho práce na smíření mezi vyznáními a náboženstvími, ať už je to ve Svaté zemi či v Moskvě, kde zatím marně podával svou ruku pravoslavnému patriarchovi. Bezmezně se bu-

de radovat dnes ze všech těch lidí, které zapsal osobně do „Katalogu svatých“ a do kterého jako korunovací svého jubilea připisuje mat-

ku Terezu z Kalkaty před zraky celého světa. Nikdo tak nerozšířil kalendář světců jako tento papež. I z toho důvodu byl jeho pontifikát triumfálním tažením lidské osoby a lidské tváře nad každou obyčejnou ideou nebo tím či oním náboženským proudem na konci ideologického věku. Trvalé je navíc jeho rozšíření růžence, Katechismus jako kompendium katolické víry. Takové tažení se v Církvi objeví normálně jednou za 500 let. A tak tomu i bude.

*Z Die Welt
přežil -ls-*

Jestliže člověk, který propadl satanskému ritu, prohlásí o klasické duchovní hudbě, že je to odporný hnus, není to její degradace, ale zvláštní forma jejího ocenění, (marxisté mluvili o negaci negace): satanista dal jasně najevo, že tato hudba je pro svou vznešenou a povznášející hodnotu zcela neslučitelná s tím, co je satanské.

Nemusíte se mnou souhlasit, ale podobně je možno říci, že i ony krajně negativní reakce na blahorečení matky Terezy jí ve skutečnosti slouží ke cti. Její vzor a poselství jsou tak silné a výrazné, že nemožnou nechat lhostejným vůbec nikoho: ani dobré, ani zlé. Co si má ovšem počít takový vskutku politováníhodný člověk, který nezná (a ani nechce znát) nic jiného než svět zla? Nezbyvá mu, než aby se pokusil všemožně vyjádřit a „zprístupnit“ pro sebe nezvyklý zjev této mimořádné svěťice alespoň v těch termínech a pojmech, jaké má k dispozici a s jakými má svou vlastní jen na zlo omezenou zkušenost. Svatý si přeje, aby všichni byli svatí. Nevěřící by byl nejraději, kdyby vůbec nikdo nevěřil. Tam, kde velcí přitahují k velikosti, pokřivení trpaslíci by chtěli všechno deformovat podle svého vzoru.

Čím výmluvnější, neodbytnější a nespornější je svědectví velké misionářky lásky o skutečné existenci světa dobra a opravdové lásky člověka k člověku, tím silnější je nutkání toho, kdo propadl zlému, dokázat znovu co nejrychleji sám sobě, že žádné dobro neexistuje a že všechno, co se jiným jeví jako uchvacující láska, dokáže dokonale zdevalvovat a interpretovat ve svých známých pojmech ze světa zla. Ničeho víc není schopen. Jedná-li se bohužel o jedince či dokonce celé kolektivy, kteří tak činí veřejně nebo i profesionálně, stává se veřejnost adresá-

tem sdělení, které by ve skutečnosti neměla přijímat jako výpověď o dotyčné osobnosti, ale spíše jako vyznání o ubohosti vnitřního světa a charakteru autorů, pokud je toho ovšem sama schopna. K tomu, aby takové jedince někdo přesvědčil, že existuje také něco víc a něco krásnějšího, než pokřivený obsah jejich omezených horizontů, nám zcela schází to, co je k takovému dialogu nezbytné, a to je společná řeč. Světy dobra a zla jsou ve skutečnosti neslučitelné. Pro mediální redakce, pro které nejvyšší a nejžádanější hodnotou je co nebulvárnější senzace, jsou takoví autoři vyhledávaným přínosem a těžko je přesvědčíme, aby si vybírali tvůrce z lidí s bohatším a objektivnějším hodnotovým systémem. Proč by to dělali, když jejich odběratelé si právě v takových bulvárnostech libují? Z toho plyne, že dokazovat před takovýmto publikem objektivní skutečnost představuje pro ně vlastně nežádoucí deziluzi, které se bude všemožně bránit.

Proč se tedy kvůli tomu vzrušovat, když to pro nás nemůže být vůbec překvapením. Už náš Pán nám řekl, že budeme terčem lži a pomluv stejně, jako jím byl on sám. Jeho odpůrci si jeho dobročinnou moc nedokázali vysvětlit jinak než jako spolupráci s Belzebubem. Proč? Protože jejich otcem byl Belzebub. A když se ani věčné Pravdě nepodařilo vyvést je z jejich omylu, jaké šance máme my? Pouštět se do slovních pŕetek v zarputilém úsilí, aby se nám dostalo satisfakce, že jsme to my, kdo má poslední slovo, neodpovídá Mistrovu vzoru ani duchu matky Terezy. Poslední a nenávratné slovo bude mít jednou sám Bůh. Učme se od nové blahoslavené trpělivé lásce, modlitbě a oběti za své odpůrce.

-red-

Bašta Pána Boha (43)

Slečna Boulangerová jim tam poskytla přístřeší i přes veškeré nebezpečí.

Sotva Coudrin dorazil, byl mu podstrčen lístek, v němž byl žádán o rychlou návštěvu v nemocnici nevléčitelých. Bez váhání se připravil na cestu.

„Půjdeš se mnou?“ zeptal se Dodaina, zatímco hledal vhodný převlek na cestu k zaopatření nemocného.

„Připravuji si právě kázání, které chci mít na Velký pátek na hřbitově v Montbernage,“ omlouval se tázaný.

„No, jak chceš. Opatruj tě Pán Bůh!“ rozloučil se Coudrin se spolubratrem, k němuž ho od jeho obrácení pojila srdečná náklonnost.

Když se však za dvě hodiny vrátil na předměstí, očekávalo ho nemilé překvapení. Slečna Boulangerová mu spěchala vstříc a rozčileně šeptala:

„Nechod'te domů! Jakobín a národní gardisté obsadili celý byt. Dodain byl krátce po vašem odchodu zatčen a odvečen do kláštera Nejsvětější Trojice. Náš soused, ten holič, zuřivý jakobín, ho prozradil.“

„Velký Bože!“ zasténal Coudrin rozčileně. „Ale co teď bude s vámi?“

„Se mnou?“ usmála se slečna. „Já ovšem také nemohu domů. Stěží jsem rudým unikla a uvidím, jestli najdu někde přístřeší.“

„Máte statečné srdce,“ řekl kněz pohnutě. „Tak jsem zase jednou bez domova.“

Slečna Boulangerová na něj však pohlížela zářícíma očima.

„Cožpak o sobě neřekl jednou Pán: Lišky mají svá doupat a práci hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu složil?“

Tu kněz s hlubokým dojetím uchopil ruku zbožné ženy: „Máte pravdu! Musíme děkovat Bohu za tuto dobu, která nás tak připodobňuje jeho Synu.“

Ve středu velikonočního týdne byl už Dodain odsouzen re-

volučním soudem k smrti. Přijal rozsudek s tak radostným klidem, jako by se mu dostalo nejvyšší pocty.

Následujícího dne – na Zelený čtvrtek – se na dvoře kláštera Nejsvětější Trojice objevil muž v oblečení holiče i s nástroji.

„No tak už otevřete!“ volal na národní gardisty, stojící na strážích. „Chceme ovečku trochu přistříhnout, než ji povedou k popravčí lavičce.“

„Nono, copak že dnes nepřichází mistr sám?“ ptal se nedůvěřivě jeden ze strážných.

„Kdepak mistr, ten dnes nepřijde,“ smál se zlomyslně tázaný. „Ten se totiž včera tak přecpal klobásami, že se mu obrátil žaludek. Teď jenom leží v posteli a jeho žena mu dává teplé obklady na břicho. Hahaha!“ Holičský pomocník se chechtal, až mu tekly slzy po tvářích.

Také vojáci se dali strhnout k veselosti. „Kde máš povolení?“ zeptal se konečně jeden z hlídky. „Povolení?“ divil se pomocník. „No jo, na něj mistrová ve vsi té bídě zapoměla. Tak se musím pro ně přece jenom zase vrátit.“

„Ale co, to je nesmysl!“ řekl druhý ze strážců. „Co by běhal ještě zpět? Bylo přece hlášeno, že máme holiče vpustit. Tak rychle, klid“ se dovnitř!“

Když ho vpustili dovnitř vězení, další strážní už povolení nežádali a holič byl bez dalšího otálení zaveden do vězeňské cely odsouzeného.

Dodain, který se celou noc a další den nepřetržitě modlil, polekaně vyskočil, když se otevřely dveře a na práh vstoupil holič s hrubým vtipkováním. Kdo ale popíše jeho údiv, když v příchozím poznal svého spolubratra Petra Coudrina.

„Můj Bože, jak ses sem dostal?“ ptal se, zatímco mu přítel srdečně tiskl ruku. „Copak jsi také zatčen?“

„Zatčen ne! Já ti mám jenom před popravou ostříhat bradu a vlasy na šiji.“

MLČENÍ O NÁSILÍ V MANŽELSTVÍ

Francouzští biskupové uveřejnili dokument, ve kterém vyslovují názor, že ve Francii je méně riskantní zmlátit svou ženu než svého psa. Jak dlouho bude ještě společnost tolerovat ty nesčetné násilné činy páchané na ženách? Tak se ptá sociální komise francouzských biskupů při prezentaci knihy „Násilí proti ženám“. Při amnestii po prezidentských volbách v roce 2002 byly prominuty tresty za týraní žen, nikoliv však za týraní zvířat. Podle biskupů je třeba zásadně změnit sexuální výchovu mládeže. Schází v ní výchova k tomu podstatnému, totiž spojení sexu s opravdovou náklonností a k vztahu trvalé lásky. Je třeba prolomit mlčení, které často zakrývá hrubé skutky zneužití lidské osoby.

Podle Kath-net

Nato propukl vězeň i přes toto děsivé místo v srdečný smích; hned však zvažněl a řekl: „Zahráváš si ze životem, příteli!“

„Ach, to není tak nebezpečné,“ usmál se Coudrin. „S trochou odvahy a drzosti se dá vodit rudé tisíckrát za nos. Kromě toho jsem přece musel přijít. Vždyť bych se s tebou nemohl rozloučit, leda až na gilotině.“

„Prokaž mi laskavost, příteli, a vyslechni mou poslední zpověd!“ vroucně prosil zajatec.

Rád vyplnil Coudrin jeho přání, a tak ještě jednou, naposledy, vyznal odsouzenec s hlubokou lítostí svou hříšnou přísahu a všechny viny svého života. Když však Coudrin pronesl slova rozhřešení, vrátil se do srdce vězně nesmírný klid.

„Zitřejší den bude nejšťastnějším dnem mého života,“ řekl radostně.

„Stupně na popravišti jsou stupně do nebe,“ potvrdil Coudrin dojatě. „Ale,“ dodal potom s úsměvem, „co bude s kázáním, které jsi měl mít?“

„Pronesu ho na popravišti!“ odpověděl Dodain vážně. „Má smrt bude nejlepší kázání, jaké jsem kdy měl.“

Minutu později se rozloučil Coudrin se slzami v očích se svým spolubratrem. Nikdy nezanechal kněz tak šťastného člověka ve vězeňské cele.

„Brzké uzdravení mistrovi!“ pokřikovaly strážce na holičského pomocníka u vězeňské brány. „Nesmí už příště požírat tolik klobás!“

„Vyřídím!“ smál se zvučně v odpověď a zmizel v jedné boční uličce.

Jaké však bylo překvapení vojáků, když se o několik minut později mistr holičský, který měl ležet v posteli s teplými obklady na břicho, objevil osobně, aby správně přistříhl odsouzenec na popravu. Tu ovšem vyšel podvod najevo, zejména to, že se k vězni dostal tímto způsobem jeden z bezpřísežných.

Pro strážné to mělo samozřejmě zlou dohru. Dostali několik dnů v temnici. Kletby, které ze sebe vyráželi, by stály i v této na proklínání bohaté době za zmínku.

Příštího rána byl Dodain veřejně na náměstí popraven. Přišlo tam mnoho obyvatel Montbernage, aby kněze, který byl nakonec dobrým pastýřem duší, viděli zemřít. Dodain však učiněný slib splnil. Jeho hrdinná smrt byla nejmocnějším kázáním, které kdy měl.

Takový byl Velký pátek v Poitiers.

Když se Coudrin, který se rovněž zúčastnil poprav, vrátil v převleku na předměstí Saint-Saturnin, byl zastaven statečnou slečnou Boulangerovou.

„Jeden nemocný vás prosí o pomoc,“ řekla kvapně. „Dobrá, půjdu hned!“ odpověděl Coudrin. „Kdo to je?“

„Ano, a to je právě hrozné,“ odpověděla slečna zcela nešťastně. „Je to v domě holiče, který prozradil kněze Dodaina. Musíte být velmi opatrní!“

„No, tak se tedy za mě trochu pomodlete,“ usmál se kněz klidně. „pak to půjde všechno dobře.“

(Pokračování)

200 LET CECILSKÉ HUDEBNÍ JEDNOTY V ÚSTÍ NAD ORLICÍ

Program v děkanském kostele: **Pátek 21. 11. v 19.30 hodin** – zahajovací koncert Cecilské hudební jednoty • **Sobota 22. 11. v 10.00 hodin** – zpívání mše svatá k svaté Cecílii, celebrují: J. Exc. mons. Dominik Duka, biskup královéhradecký, J. Exc. mons. Josef Kajnek, pom. biskup a čestný člen CHJ, kněží, působící v ústecké farnosti v současnosti i minulosti – čestní a přispívající členové CHJ. • **Sobota 22. 11. v 17.00 hodin** – slavnostní koncert k 200. výročí založení Cecilské hudební jednoty. • **Sobota 22. 11. v 19.00 hodin** – valná hromada všech členů Cecilské hudební jednoty v budově děkanství.

Zveme do večeradla v kostele Nejsvětější Trojice ve Zdouňkách v neděli 16. 11. 2003. Začátek v 15 hodin. Program: rozjímavý růženec, čtení z Modré knihy, promluva, zasněc. P. Marii, mše svatá, adorace. Předsedá P. Mgr. Jiří Polášek z Rožnova.

KARDINÁL FRANCIS GEORGE PRO ROZŠÍŘENÍ TRIDENTSKÉ MŠE

Kardinál Francis George z Chicaga se vyslovil pro širší využití tridentického mešního ritu. Ve své promluvě ke shromáždění „Mezinárodního výboru pro liturgická studia“ (CIEL) připomněl kardinál, že misál Pia V. je „drahocenný poklad liturgického pojetí všech ostatních ritů“. George zdůraznil, že papež Jan Pavel II. znovu a znovu připomínal krásu a důležitost tradičního mešního ritu. Rozšířené využívání staré liturgie by mělo být více než „nostalgické znovuoživení“. Autorizované využívání tridentického ritu je třeba podpořit, protože starý ritus je součástí tradice víry.

PROTICÍRKEVNÍ ZAMĚŘENÍ BBC

Biskupská konference Anglie a Walesu zveřejnila komuniké, ve kterém konstatuje, že některé programy BBC urážejí mnoho katolíků. Během své návštěvy „ad limina“ v Římě biskupové prohlásili, že „BBC News and Current Affairs“ vysílalo dva programy, které jsou vysloveně nepřátelsky zaměřeny proti katolické církvi. První z nich byl vysílán v neděli 12. října pod titulem „Sex a Svaté město“ V programu se zdůrazňuje, že „papežovo učení a jednání šíří bídu a smrt“. (Jedná se o papežův postoj proti potratům a antikoncepci.)

Druhý program se soustředil na zneužití mladistvých dvěma kněžími před dvaceti roky. Program použil jediný blíže nedefinovaný pramen jako podklad pro vážná obvinění celé Církve.

V Anglii a Walesu jsou vážné obavy, že uvnitř BBC jsou skupiny, které jsou zcela nepřátelsky naladěné vůči tradičnímu smyslu náboženství a posvátna, říká se v komuniké.

RUSKÁ KATOLICKÁ ENCYKLOPEDIIE

Na knižním veletrhu ve Frankfurtu n. M. byla představena „Katolická encyklopedie“ v ruském jazyku. Je to první kniha tohoto druhu vůbec. Na jejím zpracování se podílelo mnoho ruských a zahraničních specialistů z katolické i pravoslavné církve. Encyklopedie má 5 500 hesel a 3 000 ilustrací. Zvláštní pozornost věnuje dějinám katolicismu v Rusku.

„Kirche in Not“ vyslovila velké uspokojení nad touto encyklopedií, která může přispět k překonání obrazu katolické církve, jak ho deformovala marxistická propaganda. Encyklopedie tak může přispět ke smíření katolické a pravoslavné církve.

Podle Kath-net

Liturgická čtení

Neděle 9. 11. – svátek Posvěcení lateránské baziliky

1. čt.: Ez 47,1-2.8-9.12
Ž 46(45),2-3.5-6.8-9
Odp.: 5 (*Proudý bystřin jsou k radosti Božímu městu, přesvatému stánku Nejvyššího.*)
2. čt.: 1 Kor 3,9c-11.16-17
Ev.: Jan 2,13-22

Pondělí 10. 11. – památka sv. Lva Velikého

1. čt.: Mdr 1,1-7
Ž 139(138),1-3.4-6.7-8.9-10
Odp.: 24b (*Veď mě, Hospodine, cestou odvěkou!*)
Ev.: Lk 17,1-6

Úterý 11. 11. – památka sv. Martina

1. čt.: Mdr 2,23-3,9
Ž 34(33),2-3.16-17.18-19
Odp.: 2a (*Ustavičně chci velebit Hospodina.*)
Ev.: Lk 17,7-10

Středa 12. 11. – památka sv. Josafata

1. čt.: Mdr 6,1-11
Ž 82(81),3-4.6-7
Odp.: 8a (*Povstaň, Bože, suď zemi!*)
Ev.: Lk 17,11-19

Čtvrtek 13. 11. – památka sv. Anežky České

1. čt.: Mdr 7,22-8,1
Ž 119(118),89.90.91.130.135.175
Odp.: 89a (*Naveky, Hospodine, trvá tvé slovo.*)
Ev.: Lk 17,20-25

Pátek 14. 11. – ferie

1. čt.: Mdr 13,1-9
Ž 19(18),2-3.4-5
Odp.: 2a (*Nebesa vypravují o Boží slávě.*)
Ev.: Lk 17,26-37

Sobota 15. 11. – nez. pam. sv. Alberta Velikého nebo sob. pam. P. Marie

1. čt.: Mdr 18,14-16; 19,6-9
Ž 105(104),2-3.36-37.42-43
Odp.: 5a (*Pamatujte na dívky, které učil Hospodin. Nebo: Aleluja.*)
Ev.: Lk 18,1-8

Breviář pro laiky

Uvedení do první modlitby dne:	NE 9. 11.	PO 10. 11.	ÚT 11. 11.	ST 12. 11.	ČT 13. 11.	PÁ 14. 11.	SO 15. 11.	
Antifona	1637	1734	1587	1708	1741	1213	1228	
Žalm	783	783	783	786	786	784	783	
Ranní chvály:								
Hymnus	1638	1734	1723	1708	1314	1213	1228	
Antifony	1639	1151	1587	1183	1198	1214	1229	
Žalmy	813	1152	813	1183	1199	1214	1229	
Kr. čtení a zpěv	1639	1735	1587	1710	1743	1217	1232	
Antifona k Zach. kantiku	1639	1586	1588	1710	1315	1218	1232	
Prosby	1640	1724	1724	1711	1744	1218	1232	
Záv. modlitba	1640	1586	1588	1589	1315	1218	1590	
Modlitba během dne:								
Hymnus	792	1156	1172	1187	1203	1219	1233	
Antifony	1142	1157	1172	1188	1204	1219	1234	
Žalmy	1142	1157	1172	1188	1204	1219	1234	
Krátké čtení	1641	1159	1175	1190	1206	1221	1236	
Záv. modlitba	1640	1159	1175	1191	1206	1222	1236	
Nešpory:								
Hymnus	1642	1642	1736	1727	1714	1315	1223	807
Antifony	1633	1643	1161	1588	1193	1208	1224	808
Žalmy	1633	1643	1161	1729	1193	1209	1224	808
Kr. čtení a zpěv	1636	1646	1737	1588	1717	1749	1226	810
Ant. ke kant. P. M.	1637	1647	1586	1589	1717	1316	1227	726
Prosby	1637	1647	1731	1731	1718	1750	1227	811
Záv. modlitba	1640	1640	1586	1588	1589	1315	1227	726
Kompletář	1238	1242	1247	1250	1254	1257	1260	1238

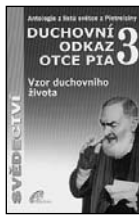
Z JINÝCH NAKLADATELSTVÍ

Gianluigi Pasquale:

DUCHOVNÍ ODKAZ OTCE PIA - 3

Třetí část antologie z listů otce Pia. V tomto výběru 24 nejvýznamnějších listů se setkáváme s jeho ponaučeními, která obvykle vkládal do listů adresovaných svým spolubratrům a duchovním synům. Otec Pio reaguje s jemností a zároveň rozhodně na otázky, které jsou mu kladeny. Z každé odpovědi je patrné, že těm, kdo milují Boha, nakonec všechno musí prospívat.

Paulinky, brož., zúž. A5, 96 stran, 129 Kč

val. Zolli ve věku 65 let odstupuje z funkce, požádá o křest a stává se katolíkem.

Paulinky, brož., zúž. A5, 136 stran, 155 Kč

Hannah Hurnardová:

NA HORÁCH BALZÁMOVÝCH

Alegorický příběh o tom, jak se i lidské slabosti mohou stát nádhernými dary. Odhaluje podivuhodnou shodu darů Ducha s devíti druhy koření v biblické Písni písní.

Paulinky, brož., zúž. A5, 200 stran, 198 Kč

Judith Cabaud:

RABÍN, KTERÉHO PŘEMOHL KRISTUS

Životní pout Eugenia Zolliho, vrchního rabína v Terstu a v Římě, exegety a profesora na Padovské univerzitě za 2. svět. války, je příkladná. Zolli se narodil na konci 19. stol. v židovské rodině v Polsku, odmalička četl denně Bibli a vystudoval na rabína. Díky své objektivitě a neustále kladeným metafyzickým otázkám dospěl k závěru, že Nový zákon je naprosto logickým pokračováním Starého zákona. V Římě ho nacistická okupace donutí skrývat se a hledat pro svou obec pomoc ve Vatikánu. Po osvobození „věčného města“ v r. 1944 se mu na svátek Yom Kippur v synagoze na břehu Tibery zjevuje Kristus a žádá ho, aby jej následoval.

Brian Cavanaugh: KOLIK VÁŽÍ SNĚHOVÁ VLOČKA A JINÉ PŘÍBĚHY

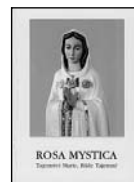
Krátké příběhy k zamyšlení i povzbuzení, které obsahují vždy nějaké moudro pro lidský život.

Karmelitánské nakladatelství, brož., 160x120 mm, 146 stran, 119 Kč

ROSA MYSTICA

Pod tímto titulem se P. Maria zjevovala jako Matka Církve po 2. svět. válce v italském městě Montichiari. Základní informace o těchto zjeveních, o medailce Rosa mystica a modlitbu k P. Marii-Mystické růži předkládá brožurka kapesního formátu.

Kartuziánské nakladatelství, brož., A6, 12 stran, 8 Kč

Uvedené knihy si můžete objednat na adrese:

Matice cyrilometodějská s. r. o., Dolní nám. 24, 771 11 Olomouc 1;

tel.: 587 405 431, fax: 585 222 803, e-mail: knihy@maticecm.cz

Kompletní nabídku knižní produkce MCM naleznete na internetové adrese

www.maticecm.cz

772 00 Olomouc 2

147/2002

P.P.

TZ

771 11 Olomouc 1

Dolní nám. 24

Matice cyrilometodějská s. r. o.